

აღუდა ქეთელაური

(ხევსურების ცხოვრებიდან)

I

მაცნე მოიდა შატილსა:

- ქისტებმა მოგვცეს ზიანი,

დაგვიწიოკეს მწყემსები,

ავნია, ავი-ზნიანნი.

აღუდა ქეთელაური

კაცია დავლათიანი,

საფიხვნოს თავში დაჯდების,

სიტყვა მაუდის გზიანი;

ბევრს ქისტს მააჭრა მარჯვენა,-

სცადა ფრანგული ფხიანი.

ცუდას რად უნდა მტერობა,

კარგია მუდამ მტრიანი!

ქისტებს წაუსხამ ცხენები,

აღუდაისიც ფთიანი.

გუმან აქვ, გადაავლიონ

არხოტის თავი მთიანი,

გადაბერტყინონ ნალითა

ქუჩი მთებისა ცვრიანი.

ეს რო აღუდამ გაიგო,

თოფს დაუპირა ტალიო;

აისხა იარაღები,
გააფხავიდის ხმალიო;
გაუშინჯიდის ვადანი,
ხმალს არ მაუტყდეს ტარიო.
ცისკრის ხანია, მტერს მისდევს
კლდის შავარდენი ჩქარიო.
გათენებისას ჭიუხში
შურთხმა დარეკა ზარიო,
ძაღლებს-კი სძინავ თეოზე,
ჯერ არ გამლილა ცხვარიო.
მაღე შააგდო ალუდამ
ქისტების ნავალს თვალიო.
მარჯვედვე გადაეწია,
თოფმა გაიღო ჩქამიო:
ერთს ქურდ-კანტალას ღილღველსა
ცუდი დაუდგა წამიო;
გადავარდება ცხენზეით,
ყელ-თავქვე ეკიდებისა;
ნატყვიარი სჭირს ბეჭის თავს,
ზედ ცეცხლი ეკიდებისა;
ამხანიგ-მოკლულ ღილღველი
ჩახმახსა ეზიდებისა.

გამასტყვრა მუცალის თოფი,-

კლდის პირი დაიშლებოდა,

ნამოძი ტყვიის ალუდას

კალთაში ჩაეშლებოდა.

- არა გჭირსაა, რჯულ-ძაღლო?! -

მუცალი ეუბნებოდა.

- ნუ გგონავ, მჭირდეს, რჯულ-ძაღლო,

ყმასა გუდანის ჯვრისასა.

ხმა ალუდაის თოფისა

ჭეხასა ჰგვანდა ცისასა.

- არ მოგხვდაუა, რჯულ-ძაღლო? -

ისევ ეძახის იმასა.

- მუცალს არა სჭირს, რჯულ-ძაღლო, -

ნამტვრევს მაშლიდა კლდისასა...

- ოჰო, ქუდ გაუხვრეტია,

წვერებსა სტუსავს თმისასა.

- მაღლა დაგიცდა, ბეჩავო,

კენჩხას არა სჭირს ძვლისასა.

გამოსტყვრა მუცალის თოფი,

ტყვია ჩქამს იზამს მქისესა,

გაუტეხს ქეთელაურსა

საპირის-წამლეს რქისასა.

- არც ახლა გჭირსა, რჯულ-ძაღლო?! -

ზედაც დაჰვედრებს იმასა.

- არა სჭირს, არა, რჯულ-ძაღლო,

ყმასა გუდანის ჯვრისასა,

გამმარჯვედ ჯვარი დაჰყვების,

ძალს შაახვეწებს ღვთისასა.

გულს არ ჰხვდა, ნუ გეგონების,

ამტვრევდა წამლის ქისასა.

რაკი სრევაზე მიდგება,

ჯავრს არც მე შავჭამ მტრისასა.

შატილიონის ნასროლი

ქისტს უმტვრევს გულის ფიცარსა.

- არც ახლა გჭირსა, რჯულ-ძაღლო?! -

შამაუჭყივლებს ქისტასა.

- გულში მჭირს, გულში, რჯულ-ძაღლო,

ვაჰ ცდასა მუცალისასა!

ძმაც ხო მამიკალ, მეც მამკალ,

რა ვუთხრა ძაღლსა ღვთისასა?

მუცალს არ სწადის სიკვდილი,

ფერს არა ჰკარგავს მგლისასა,

მაჰგლეჯს, დაიფევეს წყლულშია

წვანეს ბალახსა მთისასა.

ერთიც ესროლა ალუდას,

ხანს არა ჰკარგავს ცდისასა.
თოფიც ალუდას გაუგდო,
ერთს კიდევ ეტყვის სიტყვასა:
- ეხლა შენ იყოს, რჯულ-მაღლო,
ხელს არ ჩავარდეს სხვისასა.
სიტყვა გაუმრა პირზედა,
დაბლა გაერთხა მიწასა.
ალუდას თოფი არ უნდა,
ატირდა როგორც ქალიო;
არ აჰყრის იარაღებსა,
არ ეხარბება თვალიო.
თავით დაუდვა ხანჯარი,
ზედ ეკრა სპილოს ძვალიო,
გულზედ ძეგლიგი დაადვა,
მკლავზედ ფრანგული ხმალიო.
მარჯვენას არ სჭრის მუცალსა,
იტყოდა: ცოდვა არიო;
ვაჟკაცო, ჩემგან მოკლულო,
ღმერთმა გაცხონოს მკვდარიო.
მკლავზედაც გებას მარჯვენა,
შენზედ ალალი არიო,
შენ ხელ შენს გულზედ დამიწდეს,
ნუმც ხარობს ქავის კარიო,

კარგი გყოლია გამდელი,
ღმერთმ გიდღეგრძელოს გვარიო!
სიგმივ გაჰხურა ნაზადი,
ზედ გადაადვა ფარიო.

II

მზემ აიწია ცაზედა,
ნისლებმ დაწირეს ხევები;
მისჯარებიან ცის კიდეს
კავკასიონის დევები.
აშლილან სანადიროდა
ქორებ, ფრინველთა მღევლები;
სოვნი არწივებს მასდევენ,
მუქთად ჭამისთვის მხლებლები.
ჯიხვნი მაებნენ მყინვარსა,
მადლი რქათ ადგა ღვთისაო.
ხევი-ხევ შამოყრანტალებს
ყორანი ავის ხმისაო:
“მამკვდარა ქისტი მუცალი,
თვალნ უნდა ვსჭამნე ყმისაო,
გულ-ღვიძლი ამოვარიდო,
კალთა დავხურო მხრისაო”.
შატილს ჯერ არ ჩასწდომია

შუქი შუადღის მზისაო,
არ ჩაუშვებენ ჩამსვლელსა,
ცა ახურია კლდისაო.
ყმა მოიღოდა გორი-გორ,
არ ეწონება თავია;
პირს დასწოლია ნისლები,
გულით ნადენი, შავია.
ტახტაზე დაუკიდებავ
მუცალის ძმისა მკლავია,
ვერცხლით მორთული ბაზალა, -
ეგ ხოროსნული ხმალია.
მეება ჭიუხიანსა,
სადაც იმედას ქავია,
ზაფხულს თოფის ხმას იყურებს,
ზამთარ ჩამუდის ზვავია.
ბევრჯელ მასწრო დელგამამა,
ჰყეფდა ყორანი შავია.
დაჰვამფალეზდა თავზედა
გაუმადლარი სვავია,
ვერვინ მაჰრივა იღბალი,
ვერავინ უყვა ავია.
ურჯულოს ხელებსაც ადნობს

ზედ მზის სხივები მწვავია.
გველმა ვერ გასჭრა ლიბოი,
დღესაც ცოცხალი არია.
ზოგჯერ ავდარი დადგება,
ზოგჯერ მზე ბრწყინავს, დარია.
რა უყვათ, ბევრი უნახავ
ულვამ-აშლილი მკვდარია!
ბევრჯელ წასულა საჭალოდ
დახოცილთ სისხლის ღვარია;
შაულებია წითლადა
ავი არდოტის წყალია.
ვისაც მტერობა მასწყურდეს,
გააღოს სახლის კარია,
სისხლ დაიგუბოს კერაში,
თვითანაც შიგვე მდგარია.
ღვინოდაც იმას დაჰლევედეს,
პურადაც მოსახმარია.
პირჯვარი დაიწეროდეს,
მითამ საყდარში არია.
სისხლშია ჰქონდეს ქორწილი,
იქ დაიწეროს ჯვარია,
დაიპატიჟოს სტუმრები,
დაამწკრიოდეს ჯარია.

სისხლში დაიგოს ლოგინი,
გვერდს დაიწვინოს ცალია
ბევრი იყოლოს შვილები,
ბევრი ვაჟი და ქალია;
იქვე საფლავი გათხაროს,
იქ დაიმარხოს მკვდარია.
შენ რო სხვა მაჰკლა, შენც მოგკვლენ,
მკვლელს არ შაარჩენს გვარია.
შატისს გადმოდგა ბანებზედ
ხევსურთ ქალი და რძალია,
გამეეგებნენ ალუდას
ძმა, ძმისწულები სამნია.
ბევრს უნდა ამბის გაგება,
ბევრნი მოვიდნენ სხვანია.
მიულოციან ალუდას:
- სახელიანიმც ხარია!
ბებერი ჰკითხავს უშიშა
ალუდას ამბავს ცდისასა.
უამბობს ქეთელაური
ამბავს დილღველის მგლისასა:
“აქით წასულმა, უშიშავ,
კვალი შავაჭერ მთისასა,

მოკლედავ გადავეწივე.
ნავალ დავატყვე ქვიშასა.
ორნ იყვნენ, თოფი ვიხმარე,
წვერს ვერ ვუწვდენდი ხმლისასა.
იმ ცხონებულსა მუცალსა,
რკინა სდებიყო გულადა!
- რას ამბობ? ქისტის ცხონება
არ დაწერილა რჯულადა.
- მით ვაქებ ვაჟკაცობასა,
არ იყიდება ფულადა.
სამ მე ვესროლე. სამ - იმან,
მესამით დავასრულია.
მკერდზე ნაკრავმა ტყვიამა
გაუნაძომა გულია.
ნატყვიარს ბრძამით იფევდა,
ისრე დალია სულია.
სულს არ აცლიდა ამოსვლას,
კიდევ მიხსენა რჯულია.
ჩვენ ვიტყვით, კაცნი ჩვენა ვართ,
მარტოთ ჩვენ გვზდიან დედანი;
ჩვენა ვსცხონდებით, ურჯულოთ
კუპრში მიელის ქშენანი.
ამის თქმით ვწარა-მარაობთ,

ლთიშვილთ უკეთეს იციან.

ყველანი მართალს ამბობენ

განა, ვინაცა ჰფიციან?!

ვერ გავიმეტე მუცალი

მარჯვენის მოსაჭრელადა,

გული გამიწყრა, არა ჰქნა,

რაც საქნელია ძნელადა:

“დაე დააკლდეს სახელსა,

მე გირჩევნივარ მრჩევლადა”.

ხევსურთა ახალ-უხლები

გადაიქციან ტყემლადა,

ავად შაჰხედნეს ალუდას,

შაუძრახნიან ხმელადა:

“მოკვდი, სიკვდილი გირჩევნავ,

რა ხარ სიცრუის მთქმელადა;

აიხსენ გველის-პირული,

დიაცთ გადუგდე ცხემლადა;

ფარი - ქსლის ჩასაბეჭავად,

ხირიმ - გაუდვან გარადა;

დამბაჩა გამოადგებისთ

საბრუნლად, თითისტარადა!

გამოჰქცევიხარ ქისტიშვილს,

გადუქცევიხარ ქალადა.
მაჰკალ, მარჯვენა არ მასჭერ,
უკვენ მისდევდი მა რადა?!”
ზურგი აქციეს ალუდას
პირითა ჯავრიანითა;
თავ-თავის სახლებს მიჰმართეს
ჭერხოთით კარიანითა.
გაწირეს ქეთელაური
გულითა ნარიანითა,
სახელსა ალუდაისას
იმახდენ ბრალიანითა,
შატილს მინდიაც მოიდა
ზერდაგით რვალიანითა,
წელზე ნარტყამის ფრანგულით,
მკლავითა ფარიანითა,
თორმეტის ქისტის მამკლავი
შუბითა ტარიანითა.
ირემს ჰგავ მინდის წითლაი
შუბლითა მთვარიანითა.
ალუდას აუგს ეტყოდენ
სიტყვითა შხამიანითა.
იწყინა, შუბლი დაკეცა
ნაოჭით ზარიანითა.

- ნუ იტყვით ვაჟკაცის აუგს
ენითა ქარიანითა.
ადვილად მტერი მოგიკვდესთ,
ადვილ გავიგო მართალი.
ბევრ დაღონება არ გვინდა,
ერთი დღის მეყოს საგძალი,
გზა-კვალი არ ამერევა,
ყოველ მხრივ ვიცი სავალი,
დღესავ მოგივათ მინდია,
მანამ დაბრძანდეს მრავალი.
ქუსლი ჰკრა, წითლა გამალდა,
ნიავექარივით მავალი.

III

დაბნელდა, წყალნი ტირიან,
კალთა გვეხურვის ღამისა;
დროა ვარსკვლავთა ჟიკჟიკის,
მცვრევა ბალახზედ ნამისა,
მკვდართ სულთ საფლავით გამოსვლის.
დრო მათ სიმღერის წყნარისა.
დევნი გამოვლენ კლდიდამა,
ხევ-ხუვში ეხეტებიან.
ყველამ ივახშმა და ახლა

საძილედ ემზადებიან.

- პურ მიირთვით, - ალუდას

და-დედან ეხვეწებიან.

- მე პურ არ მინდა, დედაო,

გული შამეკრა რადამე,

წუხელ ცუდ სიზმრები ვსინჯე,

რიგში ვიყოდი სადამე.

წინ გვედვა მიცვალებული,

ხევსურნ შაწყენის ისხდენა.

სალაშქროდ დამზადებულნი,

ზოგნი კარებზე იდგენა.

მენაც იქ ვიყავ, ვტიროდი,

როგორც წესია კაცისა.

გუმანი მქონდა სალაშქროდ,

ხანიც მოვიდა წასვლისა.

ერთს წამს ხელ ვინამ დამტაცა,

ტარი ჩამიდვა ხანჯრისა.

შავხედენ, მუცალი იყო,

ტანთ ეცვა ჯაჭვი რვალისა,

გულზე ემჩნევა ნიშანი

მე-დ იმის ბრძოლის წამისა,

ეფინა ნატყვიარშია

ლეგა საფევი ბრძამისა,
კლდედ იდგა, გაუტეხლადა,
ცრემლ არ ჩამოსდის თვალისა.
“მინდა სიკვდილი, არ ვკვდები,
მამკალო, მითხრა ხვეწნითა.
თქვენ დაგრჩეს წუთისოფელი,
მე-კი წავიდე ქვეყნითა,
დაძელით, ხევსურთ შვილებო,
ლაშქრობით, ხმლების ქნევითა”.
დავჯე, ჯამ ვინამ დამიდგა,
კაცის ხორც იყო წვნიანი,
ვსჭამდი, მზარავდა თუმცა-ღა
კაცის ხელ-ფეხი ძვლიანი.
რასა ვსჩადიო, ვსჯავრობდი,
უმსგავსი, შაჩვენებული.
“ჭამეო, რამამ მიძახა,
ნუ ჰხდები გაშტერებული:
კიდევ მიმირთვით ალუდას
წვენ ხორცი გაცხელებული”.
მიმატეს კაცის ულვაშით
წვენ-ხორცი შანელებული...
სიზმართ დამტანჯეს, იმით ვარ
გუნება-აღელვებული.

IV

თენდება, მთის წვერნ დაწითდენ,

ნისლნი აგროვდენ მთებზედა.

დგება, იღვიძებს სოფელი,

მგზავრი მიდ-მოდის გზებზედა.

სოვნი სამგზავროს წავიდენ,

მთა-ბარს მავლეს თვალია;

რამდენს ფრამ-ფრამში არიან,

ცას ვერ გაავლეს კვალია!

ვინ მოდის წითლის ცხენითა,

გამაიარა წყალია?

- მოხველ მშვიდობით! - მინდიას

ხევსურთა შაუძრახნიან. -

რა მაიტანი ამბავი? -

შორითვე დაუძახიან.

- ახლებო, სისხლი გიფუისთ,

სჭრითა და ჰკერავთ გულითა,

გულს ათრევინებთ გონებას,

თავს აჭრეინებთ ცულითა,

ადვილ ვერ იცნობთ ვაჟკაცსა

მის ვაჟკაცურის რჯულითა!

ერთურთს ნუ დააჩაგვრინებთ,

გული-დ გონება ძმანია.

მართალი არი ალუდა,

თავს არ დამეცნენ ცანია!

თუ არა გჯერათ, ქისტისა,

აი, მოჭრილი მკლავია.

ენა ქარქაშში გეჭიროსთ,

ადვილ ნუ იტყვით სიტყვასა,

ადვილ ნუ იტყვით ვაჟკაცზე,

არა ვარგაო, იმასა!

ხელი ალუდას მიაართვის:

- წაიღ, მიაკარ ქავადა!

- თუ ხელის მოჭრა მდომიყო,

გან ვერ მოვსჭრიდი თავადა?

ვერ გიქნავ კარგად, მინდიავ,

საქმე მოგირთავ ავადა;

რაად მინდარის, ვერ მიხმლობს,

არ გამოდგება ფარადა;

მთაში წავილო, არ მითიბს,

არც მარგებს თივის კავადა.

წაიღე, თუ გწამ უფალი,

ნულარ მაჩვენებ თვალითა.

კაის ყმის მარჯვენა არი,

გული მეწვება ბრალითა.
რაად სწყრებიან ხევსურნი,
რადა ტყვრებიან ჯავრითა?!
მტერს მოვკლავ, კიდევ არ მოვსჭრი
მარჯვენას მაგათ ჯაბრითა!
“წესი არ არის მტრის მოკვლა,
თუ ხელ არ მასჭერ დანიტა”.
ვაი ეგეთას სამართალს,
მონათლულს ცოდვა-ბრალითა!

V

ჟამი მოვიდა საუფლო.
ხალხი ხატობას დიოდა:
უნდა აცნობონ ბატონსა
ვისაც-კი რამა სტკიოდა.
მოქუჩდა ქალი და კაცი
სახვეწრით ცხვრით და ხარითა;
მართმევდიან ბატონსა
სახვეწარს ბელლის კარითა.
ეს ვინ-და მოდგა, ნისლივით,
თითბრით ნაზიკის ხმალითა?
ხვეის ბერს აძლევს მოზვერსა,
დადგა დახრილის თავითა.

- ვის ამწყალობნებ, ალუდავ,
ამა კურატით შავითა? -
ჰკითხავს ალუდას ხუცესი
გადაწეულის მკლავითა.
დიდია ჩვენი ბატონი -
გუდანის ჯვარი თავითა,
საყმონიც ძლიერნი ჰყვანან,
ღვთითა და ღვთისა ძალითა.
კარგი ყმა უყვარს ბატონსა,
წყალობა ემეტებისა;
ვაჟკაცნი იმედიაწნი
ჩვენს ბატონს ებედებისა.
მითხარ სახელი, ვის სწირავ,
იმასამც შაეწირება.
ხანჯარს აიძრობს, დიდების
სათქმელად დაედირება.
- ეგ სამხვეწროა, ბერდიავ,
ძოლან მოკლულის ქისტისა.
მუცალს ეტყოდენ სახელად,
მაუნათლავის შვილისა.
კარგადაც დამიწყალობნე,
გამიმეტებავ მისთვისა,
როგორც უნდომლად მოკლულის

თავის ლამაზის ძმისთვინა.
- გაურჯულებულს არჯულებ,
შენ ეგ არ შაგიხდებისა,
ქისტისად საკლავის დაკვლა
კარგად არ მოგიხდებისა.
მამით არ მოდის ანდერძი,
პაპით და პაპის-პაპითა,
გონთ მოდი, ქრისტიანი ხარ,
ურჯულოვდები მაგითა;
ემმაკს ნუ მისდევ... ეგ სიტყვა
როგორ ამოგცდა ბაგითა?!
რამდენ სხვა მაჰკალ, შენს ქავზე
ხელებ ჯღრდესავით ჰკიდია.
ზოგი ლეკისა, სხვა ქისტის,
მარჯვენების ხიდია;
ციკანიც არვის დაუკალ,
განლამც კურატი დიდია.
როგორ ვახვეწო უფალსა
ძალლი, ძაღლების ჯიშისა,
მანამ სჯობს, ცანი დამეცნენ,
ზურგი გამისკდეს მიწისა,
ან თუ ზღვამ დამნთქას უძირომ,

სადილი ვსჭამო ქვიშისა!

ფერი ედება ბერდიას,

ფერი სხვა-რიგის შიშისა.

- ზღვენსა ნუ გამიმსუბუქებ,

მადლი თუ გწყალობს ღვთისაო,

ყმა ვარ მეც გუდანის ჯვრისა,

ხევსური თქვენის წყლისაო,

მითომ ერთნი ვართ, ბერდიავ,

მცხოვრებნი ერთის მთისაო.

- ტყუილად სცდები, ალუდავ,

ტყუილად იცვეთ პირსაო.

გაჯავრდა ქეთელაური,

ფერი დაიდვა მგლისაო;

ხელი დაიკრა ფრანგულსა,

შუქი ამოხდა მზისაო.

უქნივა მოზვერს ქედზედა,

თავი მიგორავს ძირსაო.

თან შეხვეწა ბატონსა,

ნუ შამიცოდებ შვილსაო,

აღლადა ჰქონდეს მუცალსა,

მაგ მოუნათლავ გმირსაო.

ბერდია ჯაგარაშლილი

ხალხისკე იზამს პირსაო.

- გაგონილაა, - იძახდა, -

ასრე აგდება რჯულისა:

საკლავს თვითონ ჰკლავს ალუდა,

მამხსენე ქისტის სულისა,

ხალხო, მინდარის გავიგო

პასუხი თქვენის გულისა.

დაჯარდით, ხევსურთ შვილებო,

ყველანი - დიდნი, მცირენი, -

სამართალი ვქნათ, ვუმტვრიოთ

ალუდას სახლის დირენი;

ნუ დაინანებთ, ექმნენით

ცოლ-შვილის ამატირენი.

მოკვეთილ იყოს, სხვა ქვეყნის

ცა-ღრუბლის შანამზირები.

წადით, უმტვრიეთ შავ-ბნელსა

სახლისა, ციხის კარები.

ცეცხლი მიეცით სამნოვარს, -

ცასა სწვდებოდეს ალები,

სათემოდ გამოირეკეთ

ცხვარი, ძროხა და ხარები.

შატილს ცოლ-შვილი უტირეთ,

გუდანს - შინშნი და ქალები;

ჰრისხამდეს ჩვენი ბატონი,
არ არის შასაბრალები.
ამის გამგონე მინდიას
მაუწყლიანდის თვალები,
ვეღარასა ჰშველს ალუდას,
გულზე გადიწყვის მკლავები,
შასმულეებმ ხევსურთ შვილებმა
მაიმარჯვიან ფარები,
უნდა სცან ქეთელაურსა,
კაპასად ჟღერენ რვალები.
ჯარად დამხდართა ხევსურთა
თავზედ წაადგა ბალები,
ერთს ხელში დაუჭერია
მარჯვენის ნახრავ ძვალები.
- ვაჟნო, ვინდომებ თქვენთვისა
წყალობას ბატონისასა,
საკარგემო დამაღინეთ,
მოგიტანთ ხელსა მტრისასა.
ყორანს მიჰქონდა ბრჯღალითა,
ყურეს უმარჯვდა კლდისასა.
იმ დროსა ვსტყორცნე ისარი
ლაღად მიმავალს ცისასა;
მართალ გამოდგა ნასრევი,

ყორანს უვლიდა ფრთისასა;

კლანჭით გაუშვა ნადავლი,

გადმეესრია მიწასა.

- მუცალის მარჯვენა არი,

მიზეზი ხევსურთ რჩევისა, -

წყრომით იტყოდა მინდია, -

მიზეზი იმათ წყევისა;

მე მივუტანე ალუდას,

ფერი დავადევ წყენისა;

რო არ მიიღო ალუდამ,

სიღრმე ვაჩვენე ხევისა.

- წაიღეთ, - ამბობს ბერდია, -

ტოტი ურჯულოს ძაღლისა,

არა ვართ ხევსურთ შვილები

ყმანი ეშმაკის, ალისა.

ძაღლს მიუგდიან საჭმელად

ხელი მუცალის მკლავისა.

პირი არ ახლო ქოფაკმა,

მორთო ღმუილი ბრალისა.

ხევის ბერ იტყვის ბერდია:

- ხევსურნო, ნახეთ თვალითა:

ძაღლი ძაღლის ძვალს არ სტეხსო,

თქმულია იმავე თავითა.

ქისტის მარჯვენას ბალები

დაბლა ათრევენ კავითა.

VI

თოვლი სთოვს, ქარი ბობოქრობს,

ყელებ შაკრულა მთებისა;

ჩამოდის ხევად ზოვები,

ჩამონასხლექნი კლდებისა.

გაუბამ ყინულს ლურჯადა

უბე-კალთები წყლებისა,

მიუნაქრია ერთიან

ვიწრო სავალი გზებისა.

ვის მასწყენია სიცოცხლე,

გზას ის ვინ გაუდგებისა?

წინ მიდის მგზავრი, მიჰკვალავს,

ხუთიჯ უკვენა ჰყვებისა.

სიმშლით შაწუხებული

მთას ღმუის ჯოგი მგლებისა.

“კარგს ნურას ჰნახავთ, ხევსურნო,”

ერთი დიაცი სწყრებისა.

“ავაჰმე, ჩვენო სახ-კარო,

ქვა-ქვაზე აღარ დგებო,

ციხეზე, ჭერხოს ბოდებზე
ეხლა ყოვები სხდებოა”.
დედა ეტყოდა ალუდას:
- შვილო, იარე ნელაო,
შენთან ვერ გავძლებთ ვერც მენა,
ვერც შენი ცოლი ლელაო,
ბალები აგვიბოჟირდა,
ხელ-ფეხ დაგვიზრა ძნელაო.
ვაჰმე, რა უგზოდ დავდივართ,
ვაჰმე, როგორა ბნელაო!
ნეტავ არ დასჭირდებაა
ხევსურთა შენი შველაო?!
ვის რა წყალ-ქალა გვისტუმრებს,
სად რა-რა დავილევეითა?
უბინო უსახ-კარონი
სხვაკანაც დავიწყევითა.
ვედარ მიუვალთ ჩვენს სახ-კარს,
გაღმა შატილის ხევითა.
თავის მიწა-წყლის გაწირვა
ძნელი ყოფილა მეტადა;
მამაკვდავს დავფერებივარ,
გონი გამხდია რეტადა.
მუხლებ არ მამდევის, გულშია

ბნელი ჩამიდგა სვეტადა.
ვაჰ, მამა-პაპის საფლავნო,
კლდენო, დამდგარნო მწვეტადა!
ჯავრობით ეტყვის ალუდა:
- დიაცნო, ნუ ხართ ყბედადა,
მოდით, მამყევით, ვიდინოთ,
ღმერთმ ეს გვარგუნა ბედადა,
ჯვარს არ აწყინოთ, თემს ნუ სწყევთ,
ნუ გადიქცევით ცეტადა!
ერთხელ მაუნდა ალუდას,
ერთხელ მობრუნვა თავისა:
“მშვიდობით, საჯიხვეებო,
გამახარელნო თვალისა!
მშვიდობით, ჩემო სახ-კარო,
გულში ამშლელი ბრალისა!
მშვიდობით, ჩვენო ბატონო,
ყმათად მიმცემო ძალისა!”
გაწირეს მგზავრთა სამუდმოდ
წყალი და მიწა თავისა.
შტერად დამდგარან მთის წვერნი,
ისმის ხვივილი ქარისა.
გადვიდნენ, ქედი გადავლეს,

თხრილი აღარ ჩანს კვალისა.

ერთი მაისმა შორითა

მწარე ქვითინი ქალისა.

1888 წ.